

การบริหารนวัตกรรมระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา*

ACCOUNTING SYSTEM INNOVATION MANAGEMENT FOR RELIGIOUS PLACE IN YALA PROVINCE

ละออ มามะ, นันทา จันทร์แก้ว

Laor Mamah, Nuntha Chankaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Laor.jmamah@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารนวัตกรรมรูปแบบระบบบัญชี สำหรับศาสนสถาน ในพื้นที่ จังหวัดยะลาและเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างคือ พระภิกษุสามเณรจำนวน 11 รูป การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบรวมทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) พระภิกษุสามเณรสามารถบริหารนวัตกรรมรูปแบบระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ที่มีความพึงพอใจการพัฒนาในรูปแบบระบบบัญชี ด้านการออกแบบฟอร์มสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและมีประสิทธิภาพ รวมถึงแบบฟอร์มใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน และ 2) ความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบระบบบัญชีใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อศาสนสถาน นอกจากนี้รูปแบบระบบบัญชีมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานกับการแก้ปัญหา และความต้องการของศาสนสถาน อย่างไรก็ตามผู้ใช้ได้เสนอแนะให้หน่วยงานภาคการศึกษาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับทางสำนักงานพระพุทธศาสนาเพื่อให้พระภิกษุสามเณรเข้ารับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีของศาสนสถานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหาร; นวัตกรรม; ระบบบัญชี

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study innovative management of accounting systems for religious places and 2. To assess the satisfaction of users of the accounting system for religious places in Yala Province. This research was conducted with the mixed methods. The sample group was 11 monks and novices. The qualitative research used in-depth interview method. The research tool was a semi-structured in-depth-interview script and analyzed data by descriptive interpretation. The quantitative research used a multiple-choice questionnaire including open- and closed-ended questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, frequency, mean and standard deviation. The results of the research showed that 1. The monks and novices were able to manage the innovative accounting system for religious places in Yala Province by overall was at high level. The users were satisfied with the development of an accounting system. Form design could be very practical and efficient including easy-to-use forms, uncomplicated, and 2. The satisfaction of new users of the accounting system by overall was at high level. The users were satisfied with gaining knowledge that was beneficial to the place of worship. In addition, the accounting model was consistent with operating contexts and needs of the places of worship. However, the users suggested that the education sector should be a center of coordination with the National Buddhism Office in order for monks and novices to attend training for continuous accounting system building of religious places.

Keywords: Management; Innovations; Accounting System

บทนำ

การประกอบธุรกิจไม่ว่าจะดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตสินค้า บริการ และกิจการซื้อขายไป ล้วนแล้วแต่มุ่งหวังผลกำไรสูงสุด แต่อย่างไรก็ตาม กิจการอีกประเภทหนึ่งจัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์ไม่ได้มุ่งทางการค้า ไม่แสวงหากำไร การดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม กิจการดังกล่าวคือ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร (ขวัญสกุล เต็งอำนวย, 2556) คำว่า ศาสนาสถาน หรือ วัด หมายถึง เป็นสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทย ภายในวัดจะมีกุฏิ ใช้เป็นที่อาศัยของนักบวชในศาสนาพุทธ เรียกว่า พระสงฆ์ นอกจากนี้วัดยังมีเจดีย์ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนาพิธีต่าง ๆ วัดในสถานะที่เป็นศูนย์กลางของสังคมมีความสำคัญและบทบาทหน้าที่คือ เป็นตัวแทน

ความเจริญและความมั่นคงของแผ่นดิน รวมถึงเป็นที่พึ่งทางกายและจิตใจของสังคมในฐานะศูนย์รวมของศิลปกรรมและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (ธรรมรัตน์ แววศรี, 2555)

ปัจจุบันการดำเนินงานของวัด เกิดวิกฤตศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาในด้านภาพลักษณ์ การดำเนินงาน โดยเฉพาะภาพลักษณ์ด้านการบริหารจัดการทางการเงินของวัด โดยส่วนใหญ่ยังไม่มีโครงสร้างการบริหารการเงินอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผู้ได้รับการมอบหมายให้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ยังขาดองค์ความรู้ ในการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และมีการมอบหมายให้บุคคลเดียว เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีของวัดซึ่งการที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้จัดทำบัญชีในวัดทำให้เกิดข้อสงสัยในความโปร่งใสในการดำเนินงานของวัด ในขณะที่วัดยังไม่มีการเปิดช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน ทำให้การควบคุมการดำเนินงานและการควบคุมทรัพย์สินของวัดยังไม่ประสิทธิภาพมากพอ อาจเป็นจุดอ่อนทำให้เกิดการทำทุจริตหรือเกิดเงินทอนจากการดำเนินงานได้ ซึ่งเกิดจากวัดขาดระบบบัญชีที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง รวดเร็ว และตรวจสอบได้ นอกจากนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลได้มีการจัดทำแบบฟอร์มให้แต่ละวัดกรอกข้อมูลทางการเงินและบัญชีนำเสนอแม้มีวัดที่ส่งรายงานประมาณร้อยละ 20 จาก 37,000 วัด เนื่องจากสำนักพระพุทธฯ ไม่มีอำนาจเข้าไปกำกับวัดโดยตรง ทำให้การจัดทำบัญชีของแต่ละวัดยังไม่มีระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐานเดียวกันที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการปฏิบัติทางการบัญชีของวัด ทำให้การจัดทำบัญชีไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลที่ควรจะเป็น (ณดา จันทรสม, 2557) นอกจากนี้ยังขาดระบบการตรวจสอบบัญชีจากหน่วยงานภายนอก (พีรณัฐฐ์ ยาทิพย์ และกรรณิการ์ จะกอ, 2555) ทำให้การดำเนินงานของวัดสามารถทำการทุจริตได้ง่ายถึงแม้จะมีความพยายามในการติดตามตรวจสอบจากสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติอย่างใกล้ชิด (กฤษฎา ศุภวรรธนะกุล, 2557) หากวัดมีระบบบัญชีที่ดีและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานที่แท้จริงของวัดจะทำให้วัดสามารถจัดทำข้อมูลทางการบัญชีให้หน่วยงานกำกับดูแลวัดสามารถตรวจสอบการดำเนินงานทั้งรายรับและรายจ่ายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับจัดทำบัญชีของศาสนสถานจึงควรพัฒนานวัตกรรม ด้านระบบบัญชีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวงกว้างได้ (Amara & Landry, 2005) โดยการพัฒนานวัตกรรมระบบบัญชีให้ตรงกับความต้องการ และสภาพแวดล้อมการดำเนินงานขององค์กรจะนำไปสู่ความสำเร็จ และความอยู่รอดอย่างยั่งยืนขององค์กรได้ (Jimenez & Sanz-Valle, 2011) การพัฒนาระบบบัญชีขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ควบคุมภายในทางด้านบัญชี และการเงินรวมถึงการดำเนินงานขององค์กรได้ เพื่อให้กิจการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ในการทำให้ข้อมูลทาง ด้านบัญชีและการเงินถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือจากการ มีระบบบัญชีที่ดีซึ่งควรสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานขององค์กร ได้ดังนี้ 1) การ

กำกับดูแลรักษาสินทรัพย์และเอกสารหลักฐาน 2) การควบคุมความถูกต้องและครบถ้วนของรายการ 3) การควบคุมทรัพย์สิน ควรกำหนดผู้รับผิดชอบดูแลรักษาสินทรัพย์ที่ต้องไม่ใช่ผู้มีหน้าที่ลงบัญชีและอนุมัติรายการ รวมถึงกำหนดระเบียบการเคลื่อนย้ายสินค้าและสินทรัพย์ และจำกัดการเข้าถึงเพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ 4) การกระหายอดบัญชี ในกรณีมีข้อแตกต่างต้องวิเคราะห์หาเหตุผลและทำรายการปรับปรุงบัญชีตามที่จำเป็น และ 5) การตรวจสอบความถูกต้องกับบุคคลที่สาม การตรวจสอบยอดตามบัญชีกับใบแจ้งยอดซึ่งได้รับจากบุคคลภายนอก (ณัณฑ์ ทัดตินาพานิช, 2553)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการบัญชีของศาสนสถานโดยเฉพาะการบันทึกรายการทรัพย์สินของศาสนสถานยังขาดการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามหลักบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อให้มีความถูกต้อง เหมาะสม และเพียงพอ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีที่ง่ายต่อการติดตามและตรวจสอบ หากแก้ปัญหาดังกล่าวได้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้คู่กับสังคมไทยและส่งเสริมให้พระสงฆ์รู้จักใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ให้สามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวในการสร้างความโปร่งใสเกี่ยวกับระบบบัญชีของศาสนสถานได้อย่างยั่งยืน เป็นไปตามนโยบายของสำนักพระพุทธศาสนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถาน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งศาสนสถานสามารถนำระบบบัญชีไปใช้เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมีระบบและเหมาะสมกับการดำเนินงานได้ และช่วยให้มีข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษา การบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านสถานการณ์สามจังหวัดภาคใต้และกบฏโจรสลัดพื้นฐานของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจากการลงพื้นที่พบว่าวัดเมืองยะลาพระอารามหลวงมีความพร้อมในการเป็นต้นแบบบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูปและการวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากร

จำนวน 15 รูป ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีคุณสมบัติต้องเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานและสามารถประยุกต์ใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร จำนวน 11 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเครื่องมือ เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ (วัลนิกา ฉลากบาง, 2560) นำไปสู่การตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย และอธิบายผลร่วมกันให้ครอบคลุมมากที่สุด (Creswell, 2015) ประกอบด้วย วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง และเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามสำหรับแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิดแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของการจัดทำบัญชีศาสนสถาน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการบริหารนวัตกรรมการรูปแบบระบบบัญชีของศาสนสถาน ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของ พระภิกษุสามเณรผู้ใช้ระบบบัญชีใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และ ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารนวัตกรรมการดำเนินงานระบบบัญชีสำหรับศาสนสถาน การหาคุณภาพเครื่องมือนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินข้อคำถามแต่ละข้อวัดความเที่ยงตรงและครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าดัชนีที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาแล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป เนื่องจากเจ้าอาวาสมีความรู้ด้านการบริหารจัดการ และการจัดทำบัญชีของศาสนสถาน โดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าและทางโทรศัพท์ เป็นการสนทนาซักถามแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามปรากฏการณ์ (ณรงค์ โปธิพิภพพานันท์, 2557) คณะผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา รวมถึงแหล่งข้อมูลด้านสถานที่ด้านบุคคลภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิม หรือเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันหรือไม่ คณะผู้วิจัยตรวจสอบยืนยันความเชื่อถือได้และข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของข้อมูลโดยวิธีการรวบรวมจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ แล้วนำผล

ย้อนกลับให้ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญอ่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลตามปรากฏการณ์จริงในขณะนั้น สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากพระภิกษุสามเณร มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่พื้นฐานความรู้ และมีการประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการปฏิบัติการ จำนวน 11 รูป ซึ่งเป็นตัวแทนของศาสนสถานการบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทำการลงรหัส (Coding) และนำมาประมวลผลบรรยายเชิงพรรณนา สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

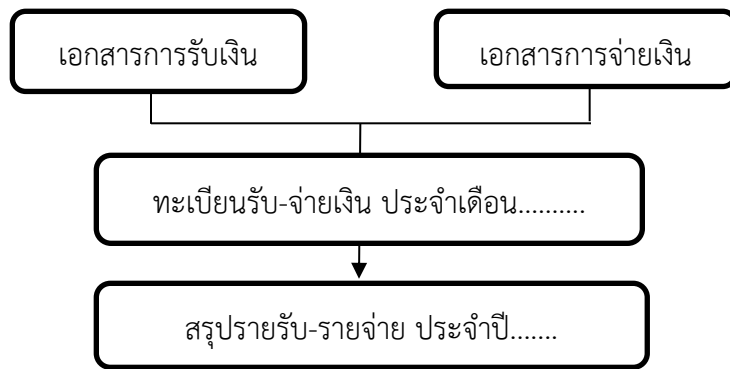
ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาการบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา ดังต่อไปนี้

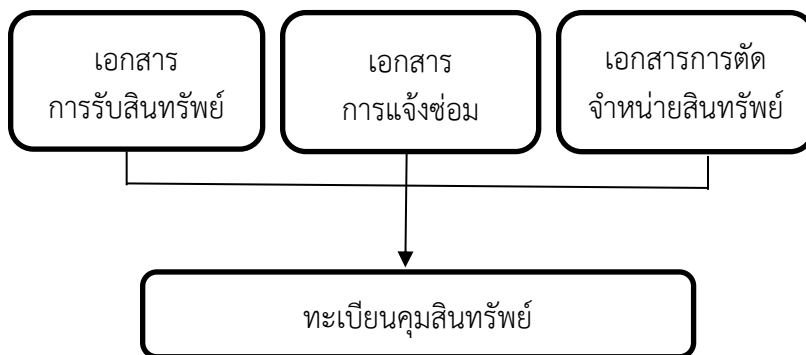
1) ด้านข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ศาสนสถาน พบว่าเป็นพระภิกษุจำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.73 อายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 6 รูป คิดเป็นร้อยละ 54.55 จำนวนพรรษาส่วนใหญ่ ต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 90.91 ระดับวุฒิการศึกษาทางโลก อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.27 ปริญญาตรี จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.27 ระดับวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับตรี จำนวน 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 63.64 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของวัดคือพระภิกษุสามเณร จำนวน 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 90.91

2) ด้านข้อมูลสภาพทั่วไปของการจัดทำบัญชีพบว่า พระภิกษุสามเณรไม่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้จัดทำบัญชีของศาสนสถาน จำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.73 ไม่มีประสบการณ์ในการเข้ารับอบรมด้านระบบบัญชีจำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.73 จำนวนครั้งที่เข้าฝึกอบรม 1 ครั้งต่อปี จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.27 วัดไม่ได้จัดทำบัญชี จำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.73

3) ด้านการบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถาน ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) พบว่า วัดมีการจัดทำบัญชีแบบดั้งเดิมโดยบันทึกบัญชีด้วยมือในสมุดบัญชีเพียง 1 เล่ม ไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ และบันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน นอกเหนือผู้จัดทำบัญชีขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวงจรระบบบัญชี และไม่ได้รับการอบรมด้านการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้จัดทำบัญชีวิเคราะห์ระบบบัญชีอย่างง่ายสำหรับผู้ให้ ผลสรุปแนวทางที่ใช้แก้ปัญหาในการจัดทำบัญชีไม่ยุ่งยากและไม่ซับซ้อน มีความเหมาะสมกับวัด โดยพัฒนาระบบบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการควบคุมทรัพย์สิน ประยุกต์ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ดังภาพ

ภาพที่ 1 การบริหารระบบบัญชีนวัตกรรมการบัญชีรายรับ-รายจ่าย

ภาพที่ 2 ระบบบัญชีนวัตกรรมการเกี่ยวกับการคุมสินทรัพย์

ในการวิเคราะห์และสรุปผลโดยนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์แปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) ด้านความเห็นการบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีของศาสนสถาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แบบฟอร์มครอบคลุมเนื้อหาสาระครบถ้วนเกี่ยวกับธุรกรรมของวัดมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.45 แบบฟอร์มสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.36 แบบฟอร์มใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.36 แบบฟอร์มสามารถรายงานข้อมูลได้ทันต่อเวลาและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.36 แบบฟอร์มแสดงข้อมูลเกี่ยวกับรายการรับ-จ่ายของวัดอย่างละเอียด และเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.36 แบบฟอร์มแสดงรายงานทางการเงินที่เข้าใจง่าย เอื้อต่อความสะดวกในการค้นหาข้อมูลมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.27 และสามารถตรวจสอบความถูกต้องและขั้นตอนการอนุมัติรายการรับ-จ่ายเงิน (\bar{X}) = 4.18 ตามลำดับ

4) ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบบัญชีใหม่ พบว่าผู้จัดทำบัญชีของวัดเมืองยะลาพระอารามหลวงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.47 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อวัดค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.73 มีความสอดคล้องกับ

แก้ปัญหาและความต้องการของวัดค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.55 การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.45 ความรู้และประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการสามารถนำไปใช้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ได้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.45 และสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปถ่ายทอดขยายผลต่อวัดอื่น ๆ ได้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.18 ตามลำดับ

5) ด้านข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ใช้ระบบบัญชีใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ใช้ระบบบัญชีใหม่ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายเปิด ใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) พบว่า พระภิกษุสามเณรให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานในการประสานงานกับทางสำนักงานพระพุทธศาสนาเพื่อให้ติดต่อประสานงานแต่ละวัดเพื่อให้มีการฝึกอบรม การจัดทำบัญชีต่าง ๆ ภายในวัดต่อไป จำนวน 1 รูป และให้เหตุผลความจำเป็นในการอบรม จำนวน 1 รูป การพัฒนาระบบการจัดทำบัญชี รายรับ- รายจ่ายของวัด เป็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์ ซึ่งบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด เป็นบัญชีที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก การพัฒนาระบบบัญชีจึงควรทำให้มีความสอดคล้องกัน เช่น รายละเอียดเล็กน้อยต่าง ๆ และวันที่มีการลงบัญชี ควรพัฒนาตรวจทาน ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของระบบก่อนนำมาใช้จริงเพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในภายหน้าต่อไป จำนวน 1 รูป

อภิปรายผลการวิจัย

หลักการบริหารนวัตกรรมการระบบบัญชีสำหรับศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดยะลา จะนำไปตามหลักแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม โดยการพัฒนากระบวนบัญชีบนพื้นฐานการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Jimenez & Sanz-Valle, 2011) นวัตกรรมระบบบัญชีวัดถือได้ว่าเครื่องมือช่วยในการรวบรวมข้อมูลหลักฐานการรับ-รายจ่าย และ สินทรัพย์ของวัด ผ่านการบันทึกบัญชีอยู่บนพื้นฐานของการบัญชีที่รับรองทั่วไป ทั้งนี้ระบบการปฏิบัติงานทางบัญชี กำหนดผังทางเดินของเอกสารในระบบงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลบัญชี เริ่มจากการจัดทำเอกสารเบื้องต้น เพื่อการเก็บและตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้บันทึก (วิไล วีระปรียและคณะ, 2551) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการรายงานการดำเนินงานของศาสนสถาน

ในการศึกษานี้พบว่า พระภิกษุ สามเณรมีหน้าที่ในการบันทึกบัญชีของศาสนสถาน แต่อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้จัดทำบัญชีวัดพบว่าพระภิกษุ สามเณรวัดเมืองยะลา พระอารามหลวงส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้จัดทำบัญชี และไม่ได้รับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีวัด ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของการระบบบัญชีศาสนสถาน สอดคล้องกับการศึกษาของ พระประจักษ์ มหาบุญโญ (เมฆหมอก) และคณะ (2561) ระบุว่าไว้เจ้าอาวาส หรือผู้ที่หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับผลประโยชน์ของวัดขาดความรู้ด้านการจัดทำบัญชี และการเก็บรักษาเงินวัด นอกจากนี้พบว่าพระภิกษุ สามเณรรู้และเข้าใจว่าวัดเมืองยะลาพระอารามหลวงไม่มีระบบการจัดทำบัญชี ในขณะที่พระภิกษุ สามเณร 3 รูป ที่ทราบว่ามีวัดได้จัดทำ

บัญชีด้วยมือ จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวัดเมืองยะลาพระอารามหลวงขาดความสื่อสาร การฝึกอบรมระบบบัญชีศาสนสถาน และการจัดทำบัญชียังคงใช้ระบบบันทึกด้วยมือ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฌดา จันท์สม (2557) พบว่า วัดส่วนใหญ่ในประเทศไทยเกือบ 40,000 แห่ง ยังไม่มีโครงสร้างบริหารการเงินอย่างเป็นระบบ หรือทำบัญชีที่ไม่ได้มาตรฐาน เน้นจัดการตามแต่ ละศาสนสถาน ซึ่งไม่มีการรวบรวมข้อมูล เช่นเดียวกับ พระสุธีวีรบัณฑิต (โชวี ทสฺสนีโย) และ คณะ (2561) ระบุว่า เจ้าอาวาสและเครือญาติจะบริหารจัดการระบบการเงินของวัดเท่านั้น นอกจากนี้ผลศึกษาของ อลีณา เรืองบุญญา (2554) เรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชี ระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างของผู้ทำบัญชีสถานบริการภาครัฐ ในกระทรวงสาธารณสุข จังหวัด ปทุมธานี พบว่าประสพการณ์ทำงาน ของเจ้าหน้าที่ที่จัดทำบัญชีระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างและ ปัจจัยด้านทรัพยากรที่แตกต่างกันส่งผลให้ปัญหาที่เกิดจากการจัดทำบัญชีระบบบัญชี เช่นเดียวกับวัดเมืองยะลาพระอารามหลวงขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาวัตรกรรมระบบบัญชี

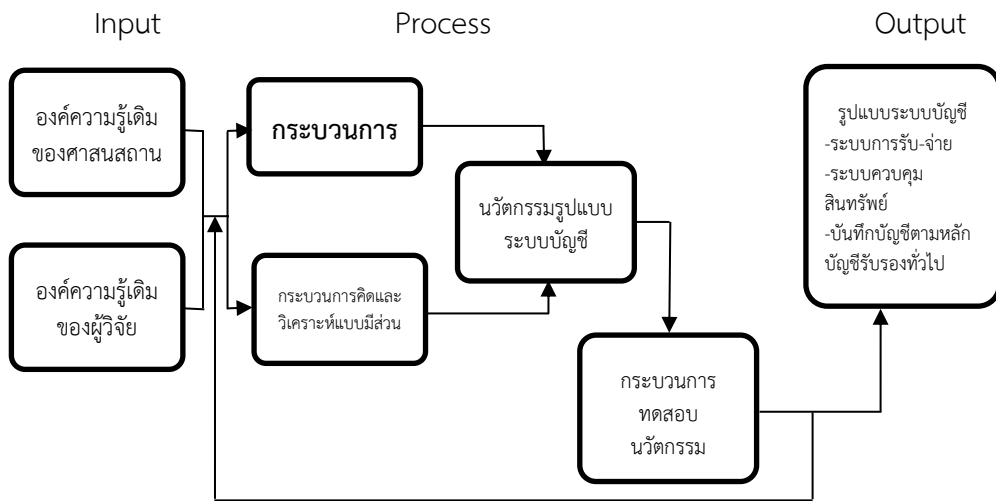
ในขณะที่การศึกษากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครู การเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ของจันท์ประไพ ชัยสูงเนิน (2557) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กพบว่ากระบวนการพัฒนามีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับการศึกษาความคิดเห็นของนักบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทางเลือก เพื่อการลงทุนเกี่ยวกับการวางระบบควบคุมภายใน และสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่มีผลต่อ คุณภาพข้อมูลทางบัญชี พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับการวางระบบบัญชีส่งผลต่อ คุณภาพข้อมูลทางบัญชีในด้านกิจกรรมการควบคุมด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการ ติดตามและประเมินผล (สกลพร พิบูลย์วงศ์, 2555) จากที่กล่าวข้างต้นจะเป็นได้ว่ากระบวนการ บริหารจัดการระบบบัญชีวัดควรจัดอบรมเกี่ยวกับพื้นฐานและความสำคัญการบัญชี รวมถึงระบบ บัญชีที่ง่ายการใช้งานไม่ซับซ้อน

ในการศึกษานี้ การบริหารวัตรกรรมระบบบัญชีศาสนสถานโดยการประยุกต์ใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาระบบบัญชีศาสนสถานเกี่ยวกับ รายการรับ-จ่ายเงิน การ ควบคุมสินทรัพย์ และการควบคุมเงินสด คณะผู้วิจัยได้ทดลองใช้ระบบบัญชีศาสนสถานพบว่า พระภิกษุ สามเณรมีความพึงพอใจ ในการใช้ระบบบัญชีใหม่ จากการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ ระบบบัญชีใหม่สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวัดและกับตนเองได้นอกจากนี้ระบบ บัญชีใหม่มีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหา และความต้องการของศาสนสถาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาความจำเป็นในการบันทึกข้อมูลทางบัญชีของศาสนสถาน ได้วิเคราะห์ระบบบัญชีอย่างง่ายสำหรับผู้ใช้งาน และได้พัฒนาโดยการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีวิธีการใช้ระบบบัญชีดังนี้

การวิเคราะห์รูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมกับศาสนสถาน โดยการใช้กรณีปัญหาสมมติฐานเข้ามาทำการทดสอบรูปแบบระบบบัญชี พบว่าศาสนสถานสามารถวิเคราะห์รูปแบบของระบบบัญชีในการแก้ไขปัญหาสมมติฐานได้ และหากปัญหาใดที่อยู่นอกเหนือจากการรูปแบบของระบบบัญชีที่กำหนดก็สามารถทำการวิเคราะห์และได้อย่างถูกต้องภายใต้พื้นฐานของหลักการควบคุมภายในที่ต้องมีเอกสารหลักฐานที่ชัดเจน เมื่อนำรูปแบบระบบบัญชีที่ผ่านการทดสอบมาทดสอบใช้ปฏิบัติจริง พบว่า สมาชิกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชีของศาสนสถาน สามารถนำความรู้จากการมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้ระบบบัญชี ดำเนินการปฏิบัติตามรูปแบบของระบบบัญชี สามารถทำการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน สรุปลักษณะภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้การบริหารนวัตกรรมระบบบัญชีศาสนสถาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การบริหารนวัตกรรมรูปแบบระบบบัญชีสำหรับศาสนสถาน จากการศึกษาความจำเป็นในการบันทึกข้อมูลทางบัญชีของศาสนสถาน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านองค์ความรู้เดิมของวัดในการจัดทำบัญชีพบว่า วัดมีการจัดทำบัญชี โดยบันทึกบัญชีไม่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึกบัญชี ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระบบบัญชีอย่างง่ายสำหรับผู้ใช้งาน และได้พัฒนาการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยวิธีการบริหารนวัตกรรมระบบบัญชี

ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบปรับพื้นฐานการใช้วัตกรรมการแบบมีส่วนร่วม ผ่านกระบวนการคิด และวิเคราะห์รูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมกับศาสนสถาน การบันทึกบัญชีเป็นไปตามหลัก ที่รับรองโดยทั่วไป มีความเหมาะสมและเพียงพอ ระบบบัญชีนวัตกรรมเกี่ยวกับการบัญชีรายรับ- รายจ่าย ผังทางเดินเอกสารนวัตกรรมการบัญชีรายรับ-รายจ่าย และ ผังทางเดินเอกสารระบบ บัญชีนวัตกรรมเกี่ยวกับการควบคุมทรัพย์สิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การบริหาร นวัตกรรมระบบบัญชีสำหรับวัด ในจังหวัดยะลา ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดทำบัญชีของศาสนสถาน ข้อเสนอแนะสำหรับภาคการศึกษาและหน่วยงาน ภาครัฐเพื่อเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุ สามเณรสามารถมีความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชี สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อให้บันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องและ สม่ำเสมอ ดังนั้นเพื่อช่วยให้พระภิกษุ สามเณรสามารถบันทึกบัญชีที่ง่ายและไม่ซับซ้อน คือการ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการวางระบบบัญชีของศาสนสถาน และต้องจัดให้ มีหน่วยงานให้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยให้การบริหารจัดการระบบ บัญชีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในอนาคต ผลการวิจัยพบ ระบบบัญชีศาสนสถานที่มี ประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุน ดังนั้นควรศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพระบบบัญชีนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศาสนสถาน นอกจากนี้ ผลการวิจัยในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นศาสนสถานเท่านั้น ในงานวิจัยใน อนาคตควรมีการศึกษาโดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นกิจการที่ไม่แสวงหากำไรประเภทอื่น เพื่อนำ ข้อมูลมาเปรียบเทียบความสอดคล้องของผลวิจัยที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ศุภวรรณะกุล. (2557). เจาะเงินฝากวัด 3 แสนล้าน เจ้าอาวาสคุมทำบัญชีไม่เป็นระบบ
 ชาติธรรมมาภิบาล Thai Civil Rights and Investigative Journalism. สืบค้น 10
 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.tcijthai.com>
- ขวัญสกุล เต็งอำนาจ. (2556). การบัญชีชั้นสูง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์.
- จันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน. (2557). กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศการเงินและบัญชีของครู
 การเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(1),
 106-121.
- ณดา จันทร์สม. (2557). การบริหารเงินทองวัดในประเทศไทย : ความสอดคล้องตามหลักธรรม
 มาภิบาล. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ NIDA*, 54(1), 107-142.
- ณัฏฐ์ ทัดตินาพานิช. (2553). *การควบคุมภายในทางด้านบัญชี และการเงิน*. สืบค้น 10
 มิถุนายน 2561, จาก <http://dobunchee.blogspot.com>
- ณรงค์ โปธิ์พฤษานันท์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ธรรมรัตน์ แววศรี. (2555). *ความสำคัญของวัดที่มีต่อวิถีชีวิตคนไทย*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2561,
 จาก <http://thammarat5263.blogspot.com>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระประจักษ์ มหาปญโญ (เมฆหมอก) และคณะ. (2561). การจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสน
 สมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2),
 256-266.
- พระสุธีวีรบัณฑิต (โฆว์ ทสสนิโย) และคณะ. (2561). การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย:
 ความสอดคล้องตามหลักธรรมมาภิบาลทิศทางการบริหารเงินวัด ทรัพย์สินพระศาสนา
 ในช่วงกระแสเปลี่ยนแปลง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 505-518.
- พีรณัฐ ยาทิพย์และกรรณิการ์ จะกอ. (2554). *การจัดทำบัญชีของพระอารามหลวงในเขตพื้นที่
 ปริณทลของกรุงเทพมหานคร*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2561, จาก [http://www.rpu.
 ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2554_Account_Pheeranadh-Kunnika.pdf](http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2554_Account_Pheeranadh-Kunnika.pdf)
- วัลนิกา ฉลากบาง. (2560). การวิจัยแบบผสมผสาน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(2), 124-
 132.
- วิไล วีระปรีช และคณะ. (2551). *ระบบบัญชี* (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกลพร พิบูลย์วงศ์. (2555). *ความคิดเห็นของนักบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
 ทางเลือกเพื่อการลงทุนเกี่ยวกับการวางระบบควบคุมภายในและสภาพแวดล้อมภายใน*

องค์กรที่มีผลต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชี (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยราชพฤกษ์.

อลีณา เรืองบุญญา. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างของผู้ทำบัญชีสถานบริการภาครัฐ ในกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดปทุมธานี (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Amara & Landry. (2005). Sources information as determinants of novelty of innovation in manufacturing firms: Evidence from the 1999 statistics Canada innovation survey, *Technovation*, 25(3), 245-259.

Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Thousand Oaks, C.A.: Sage Publications.

Jimenez, D., & Sanz-Valle, R. (2011). Innovation, organizational learning, and performance. *Journal of Business Research*, 64(4), 408-417.